

Poučne stvari.

Kako dolgo živijo ljudje različnih stanov?

Na to vprašanje nam daje dr. E. Decaisne sledeči odgovor:

Vrtnar, ki vsadi zdravo drevo v dobro zemljo, sme vsakako upati, da bo to drevo lepo rastlo; od bolnega drevesa pa, ki bi ga vsadil v slabo zemljo, nima pričakovati nič posebnega. Isto velja o človeku, čegar zdravje se ravna po razmerah, v katerih živi. Slaba zemlja ne pusti zelišča lepo rasti, slabo življenje človeka prezgodaj pod zemljo spravi.

So ljudje, ki si domišljujejo in bi radi tudi drugim natvezli, da reveži dalje živé od bogatinov, da ljudje, ki se ne morejo do sitega najesti, dalje živé od onih, ki se v obilnosti radujejo.

A to vse ni res, revščina je nasprotno stalna bolezen, ki pomanjkanje trpečega počasi mori. Statistika uči nas, da primeroma sto odstotkov več revežev umre, ko bogatinov. Francosk učenjak je dokazal, da po najpremožnejših francoskih okrajih med 46 prebivalci po eden umre, po revnejših pa uže med 33.

H. Kaspar je sestavil spisek 1000 oseb iz vrste plemstva in bogatašev, pa družega iz 1000 revežev berlinskih; s tem je dokazal, da bogatinov doseže dvakrat več 70. leto nego revežev; 85. leto doživi bogatinov trikrat toliko ko revežev, 90. leto pa uže prvih štirikrat več. Prav tako je na Angleškem; tam sme se reči, da poprečna starost bogatinov je 50 let, revežev pa le 32.

S tem pa nikakor ne bodi rečeno, da je pohajkovanje in življenje brez dela zdravju ugodno. Ravno nasprotno je dokazano, da ljudje, ki doživé najvišjo starost, so premožni, pa delavni. Kar se pa tiče raznih del — se vé, da se človek ne ukvarja prehudo — ob katerih zamore človek doseči visoko starost, jih je v primeri z zdravju škodljivimi pičlo malo. Kmet, mornar, ribič in tesar pa v obče doživijo visoko starost. Delavci po tovarnah so pa skoro brez izjeme namenjeni zgodnji smrti. Po številkah je bilo dokazano, da vojak, ki gre v ogenj, ni v taki smrtni nevarnosti, kakor delavec, ki dela v naši fabriki.

Med zdravniki je tudi le malo sivih starčkov; od 100 jih k večjemu 24 doživi 70. leto. Poprečna starost ljudi, ki se pečajo z duševnim delom, kakor profesorji, odvetniki, pisatelji, umetniki itd., znaša 59 let in 9 mesecev; zdravniki pa živé poprečno le po 56 let in 8 mesecev, to zavoljo nalezljivih bolezni, s katerimi imajo pogosto opraviti, zaradi nerednega življenja, pretrganega ponočnega spanja, vednega študiranja itd. To velja, se ve da, samo o vestnih, marljivih zdravnikih, ne pa o onih doktorjih, ki se polenijo brž, ko imajo dosti „bolnikov“ in se z ničemer ne dajo motiti v spanji. Taki zdravniki utegnejo postati stari 80 in tudi 90 let, zato jim pa bolniki umirajo, kakor muhe.

Morda bi mislil kdo, da gledališčni igralci, ki navadno silno neredno živé, katerih zdravje po hudem delovanji, slabem zraku na odru, škodljivi „šminki“ itd. veliko trpi, ne morejo doživeti visoke starosti. Pa ni tako, med igralci je primeroma več sivih starčkov, nego po skoro vseh družih stanovih.

V nobenem stanu pa ni tako visoke starosti, ko v duhovnem, kar je tem čudneje, ker neoženjeni navadno veliko mlajši mrjé, ko oženjeni. To se dá razložiti le tako, da mirneje, redneje in bolj brez skrbi živé.

Brž za duhovnikom pride kmet. Čisti, zdravi zrak, ki ga zmiraj diha, zmernost in redno življenje storí, da je njegovo zdravje tako trdno. Obrtnik in trgovec ne postane tako star, kakor kmet; skrbi,

zgube, nesreče, preobilno življenje itd. mu krajša dneve. Vojaki navadno še prej gredó pod zemljo, njim pomaga bolezen, trpljenje, pomanjkanje, tuga po domu in drugo.

Ni pa nobenega podnebja (klime), v katerem bi se ne mogla doseči visoka starost. Pač je na severu več prav starih ljudi, ko na jugu, vendar je prehud mraz zdravju ravno tako škodljiv, kakor prevelika vročina. Zato je v Sibiriji le malo ljudi 60 let starih. Zdravju zeló škodljivo je mokrotno podnebje, kakor na pr. na Holandskem.

Da je bivanje na kmetih veliko bolj zdravo, ko po mestih, tega ni treba več dokazovati, to je davno gotova resnica. Na kmetih umre med 40, po mestih pa med 32 eden; po velikih mestih pride smrt na vsacega 28tega, po največih pa na 24tega.

Zenske poprečno dalje živé od moških; vendar kaže statistika, da prav visoko starost dosežejo le moški.

Prej smo rekli, da neoženjeni (samci) prej mrjé kakor oženjeni. Dr. Voirot je dokazal, da oženjeni poprečno za 7 let dalje živé, omožene ženske pa 5 let dalje od neomoženih. Dervay trdi, da mož, ki se v svojem 30. letu oženi, sme upati, da si je s tem življenje podaljšal za 11 let; če se je oženil 35 let star, pridobi si le 8 let; če ostane do 40. leta samec, potem pa se oženi, si podaljša življenje samo še za 6 let. Kdor pa še le s 50. letom gre pod zakonski jarem, bi to prav lahko opustil, če bi v zakonu ne iskal družega ko podaljšanja svojega življenja.

Šolske stvari.

Zborovanje šolskih društev:

„Vdovskega učiteljskega društva“, „Slovenskega učiteljskega društva“ in „Narodne šole“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Za prvosednikom vdovskega učiteljskega društva povzame besedo tajnik in blagajnik g. Matej Močnik, ter razlaga denarno stanje bolj na drobno; pové, koliko vdóv (8) in katere in koliko sirot (25) dobiva zdaj po društvenih pravilih podporo. Društvenikov ima društvo le 63. (Pač premalo!) Dalje naznani, da en učitelj prosi izvanredne podpore, dva pa prosita posojila, ter da več učiteljev želi pristopiti društvu. Vse zadeve se druga za drugo rešijo: prosilec dobí podpore 50 gld.; posojila se dovolita; onim gospodom pa, ki želijo biti sprejeti kot udje, se deloma želja koj izpolni, deloma pa sprejem zagotovi, kedar bodo z zdravniškim spričalom dokazali, da ne bolehajo, kakor namreč zahtevajo društvena pravila. — Zdaj predlaga nadučitelj gosp. Govekar, da se bodočim vdovam in sirotam poviša pokojnina, oziroma podpornina od 80 in 20 gold. na 100 in 25 gold., učiteljem pa o izvanrednih slučajih od 80 do 100 gold. O tem predlogu se vname živahna debata „pro“ in „contra“, po glasovanji gosp. Govekarjev predlog obvelja. (Ugodna ta rešitev, menimo, nagnila bo marsikakega učitelja, rajše si od ust pritrpati znesek za vstopnino in vsakoletni pičli donesek, kakor pa da bi svoje prepustil za slučaj kake smrti negotovi in žalni prihodnosti. — Pri zadnji točki: „Volitev: a) predsednika, blagajnika in 7 odbornikov; b) treh pregledovalcev računa zunaj odbora“ se g. Stanonik zahvaljuje odboru za dobro gospodarjenje, in prosi gosp. predsednika in gospode odbornike, naj društvu tudi še za naprej na krmilu ostanejo. To prošnjo ponavlja tudi še g. Andrej Praprotnik, vsi navzoči se tej želji enoglasno pridružijo, in tako ostanejo za prihodnje leto: